

HABERLER

Hamrlayan : A. KEMAL AKIN, Jeoloji Yük, Müh.

TEZ ÖZLERİ

15, Sayıdan itibaren yayınladığımız ve son iki yıl içinde yurt içi ve dışında çeşitli üniversitelerde doktora ve doçentlik tezi sunan ve sonuçlandıran üyelerimiz ile, Türkiye jeolojisine ilişkin çalışmalar yaparak; bu çalışmalarını buldukları ülke ün' versitelerinde tez olarak sunan yabancı ülke meslektaşlarımızın çalışmalarını tanıtıcı yazılan sunmayı sürdürmekteyiz. Ağafıda, dergimiz yayma verilinceye kadar, Yayın Kurulu'na ulaştırılan tez konuları verilmiştir,

ETİMESGUT - BATERENT YÖFBŞİNDEHİ ÜST PLİYOSEN ÇÖKEMBEBİNİN JEO-MÜHENDİSLİK UZBİJLİKEBİ VE KÜNSOLİDASYONU

Bülent KİPBR (Doktora Tezi, 1983)

Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bö. lümü'nde, Doç, Dr, Ercin Kasapoğlu denetiminde ger- Qekleştirilen bu çalışmada; Etimesgut - B&tıkent yö- resinde geniş alanlar kaplayan Pliyosen yağlı, karasal, killi sökellerin jeo-mühendislik özellikleri ile konsoli- dasyon özellikleri arasındaki ilişkilerin belirlenmesi; böylece, bu çökeller üzerindeki mühendislik uygulama, lannda önemli bir parametre olarak kullanılan konso- 'idasyon defektlerinin daha doğru ve güvenilir bir biçimde yorumlanabilmesine katkıda bulunulması amaç- lanmıştır,

i Bu amaca yönelik olarak, ilkin yörenin 1/25000 öl- çekli jeoloji haritası yapılmıştır. Daha sonra, yöredeki Pliyosen çökellerinin İnce taneli düzeylerinden alınan

bozulmuş ve bozulmamış, (örülenmemiş) toprak örnek, lerinin mineralojik bileşimleri, indeks Özellikleri ve kon- solidasyon özellikleri, ilgili mühendislik standartlarına uygun yöntemlerle yapılan laboratuvar deneyleri ile belirlenmiş,, çökellerin mühendislik sınıflamaları yapılmış ve Önyüklenme durumları araştırılmıştır. Deneysel çalışmaları aşırı konsolide toprak zeminler oldukları belirlenen Pliyosen çökellerinin, jeolojik geçimlerinde etkisinde kaldıkları önyüklenme süreçleri çözümlenmeye Qalişilmiştir.

Son olarak da, hızla kentleşen bu yörede görülmesi olası jeo-mühendislik sorunları üzerinde durulmuştur,

160 Sayfa, 38 Şekil, 25 Çizelge, 2 Ek,

MOBTAŞ - SHYDİŞBHİB BOKSİT YATAKLARININ OLUŞUMU

(Zur Genese des Bauxites der nüne Mortaş bel Seydişehir - Türkiye)

Dr. Theophil LAUBER (Doktora tezi, 1980)

Sn, Dr. T, Lauber tarafından doktora tezi olarak incelenen Mortaş boksit yatafi, Batı-Toroslarda bulun- ftşn Akseki-Seydişehir boksit bölgesinin önemli boksit yataklarından biridir. Bölgede Mortaş yatafi yanında aynı jeolojik ve mineralojik özelliklerde ve def işik büyüklüklerde bilinen 100'den fazla boksit yatafi bulunmaktadır, Mortaş yatafi, bölgenin ekonomik değere haiz büyük, lükte bilinen 30 civarında yatafdan biri olup, halen Htibank Genel Müdürlüğü tarafından işletilmektedir.

Dr. T, Lauber Mortaş. yatafi üzerinde yaptığı çalışmayı dört ana konuda gerçekleştirmiştir. Bu konuları jeoloji, mineraloji, jeokimya ve oluşumla ilgili tartışmalar oluşturmaktadır.

Jeoloji konusunda Dr. Lauber daha çok bugüne dek bölgede yapılan jeolojik çalışmalardan faydalana- rak, bölge ve Mortaş boksit yatafının çok ayrıntılı şekilde mineralojik yapı ve bileşiminin ortaya koymuş- tar.

Jeokimya konusuna kısaca değinme nedeni olarak Dr. Lauber, daha önce Mortaş boksit yatafında bu konuda detaylı çalışmaların Dr. N. özlü tarafından gerçekleştirildiğini göstermektedir,

Mortaş boksit yatafının oluşumunun ve daha çok boksitin köken kayacı üzerindeki görüşlerini Dr, Lauber diğer çalışmacılarına (Göksu, 1954; Wippert 1989, 1982, 1984, 1965; Atabey, 1976 ve Özlü, 1978) gö-

rüşlerine yapıcı eleştirilerle yaklaşarak saptamaya çalışılmıştır. Bu çalışmacıların görüşlerinin aksine, boksitin köken kayacının silikat kayaları değil, içinde yatakları kireçtaşları olabileceği sonucuna varılmıştır.

Dr. T. Lauber tarafından Mortag boksit yatağı üzerinde yapılan bu ayrıntılı çalışmalar sonucu elde edilen bulgular Aksekl-Seydisehrl bölgesinin diğer boksit

yataklarmada uygulanacağından oldukça önemlidir; Bu nedenle doktora tezinin işletmecisi kuruluş olan Etibank'a iletilmesinin ve çalışmanın Türkçe'ye çevrilmesinin hem İşletmecisi kuruluğa hem de ülkemiz jeoloji mühendislerine yararlı olacağı kanısındayım.

Bern Üniversitesinde yapılmış, ve yayınlanmamış doktora tezi, 207 sayfa.

Ahmet ÇAĞATAY

DOĞU TOROSLABDA, DEREBÂFI (DEVELİ), ARMUTALAN VB GEDİKLİ (SAİMBEYLİ) KÖYLERİ ABASININ JEOLJİSİ

Sait METİN (Doktora Tezi, 1983)

I.Ü, Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği bölümünden, Prof. Dr. Mehmet Akartuna yönetiminde hazırlanan tezde; Saimbeyli (Adana) ile Develi (Kayseri) ilçeleri arasında kalan yaklaşık 550 km² İlk bir alanın 1/25.000 ölçekli jeoloji haritası yapılarak, bölgenin stratigrafik, tektonik ve paleontolojik sorunlarının çözümüne çalışılmıştır,

Otokton olarak kabul edilen Kambriyen .. Tersiyer yaş. aralığında çökelen istifin genel stratigrafisi ortaya konulmuş; grup, formasyon ve üye mertebelerinde kaya stratigrafik birimleri ayrıntılandırılmış, stratigrafik kesitleri

ölçülmüş tanıtman ve litolojik özellikleri anlatılmıştır.

Özellikle, Alt Paleozoyik'l temsil eden kaya birimlerinin Güneydoğu Anadolu, Amanoslar ve Orta Toroslar bölgelerindeki benzerleri ile denetirilmesi yapılmıştır. Triyas-Kretase yaş aralığında tortul kaya blokları içeren allokton konumlu ofiyolitik karışığın bölgeye yerleşimi ve otokton İstifle olan dokanak özellikleri açıklanmıştır, Kıvrımınmadan sorumlu streslerin yönleri ve sıkışma sonucu oluşmuş önemli itki nitelikli faylar saptanmıştır.

135 sayfa, 48 Şekil, 26 Levha, 00 Fotograf, g. c.

HATAY GÜNEYİNİN JEOLJÜC ETÜDÜ

Haluk SELÇUK (Doktora Tezi, 1981)

Cenevre Üniversitesinde Prof. M. DELALOYE denetiminde sürdürülen bu çalışma; Hatay dolayının stratigrafisine, bölgenin jeolojik evrimine ve Kızıldağ Ofiyolitlerinin konumuna doğru bir yaklaşım getirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışma alanı Güneydoğu Anadolu'da, Amanos Dağlarının güneybatı ucundaki Kızıldağ-Keldağ ve dolaylarını içine alır ve yaklaşık 2100 Km² lik bir alanı kapsar, Aratırma sırasında Kızıldağ ofiyolitleri 5 birime ayrılarak ayrıntılı haritası ve petrografisi yapılmıştır.

Çalışılan alanda birbirinden çok farklı ortamlarda oluşan kayac toplulukları gözlenir. Tektonizma sonucu bugünkü konumlarını kazanan bu kayac toplulukları

a) Otokton formasyonlar, b) Allokton formasyonlar, c) Genç Otokton formasyonlar olmak üzere üç ana grupta incelenmiştir.

Otokton formasyonlar bölgede kıtasal bir kabuğun varlığına işaret eder. Üst Jura (Malm) .. Üst Kretase (Senomaniyen-Santoniyen) yaş, aralığındaki, çoğunlukla deniz karbonatları ile temsil edilmiştir. Üst manto ve okyanus kabuğu kökenli olan Allokton birimler (Kızıldağ ofiyolitleri) Alt-Orta Maestriyien'de Otokton birimler üzerine bindirilmişlerdir, Üst Maestriyien transgresyonu ile başlayan Genç Otokton birimler, Alt Milyosen'e rastlanmadan Pliyosen sonuna kadar sığ deniz fasiyesinde çökelim göstermişlerdir.

116 Sayfa, 4 ek, 28 Şekil, 44 Foto

AKDAĞMADENİ (Yozgat) KURŞUN ÇİNKO YATAKLARINDA KONTAK METASOMATİZMA VE CEVHERLEŞME

Ahmet SAĞIROĞLU (Doktora tezi, 1982)

Dr. Robert M.F. Preston (University College, University of London) denetiminde sürdürülen bu çalışmada; Akdağmadeni Kurşun-Çinko yatakları ve yan kayac alterasyonu konu alınarak, cevherleşme ve metasomatizmanın oluşum mekanizması ve modelleri incelenmiş, bunların oluşum koşulları ve modelleri ortaya ko-

ylunmuştur. Metasomatizma bölgesel başkalaşım kayacları içinde olduğundan, metasomatizma etki ve sonuçlarının belirgin olması için bölgesel başkalaşım koşulları da incelenmiştir.

Bu amaçla saha, mikroskop (silikat ve opak), mikroprob, IOP, AA, XRD ve sıvı kapanımı galıgımları

yapılmıştır.

Sonuçların özü :

Orta dereceli amfibolit f&siyesi (« 500°C ve 5kb) nd# bölgesel başkalaşıma uğrayan gnays, amfibolit ve mermerlere, I-type ve ademeUlt kompozisyonundaki granitik kayaçların sokulumu metasomatizmaya neden olmuş ve hem yan kayaçlar hemde plutonik kayaçlar metasomatianaya uğramıştır,

Endoskarn (plutonik metasomatik) ve exoskarn (yan kayaçta oluşan metasomatik oluşumlar) oluşumlarının özellikleri Ue ana kayag kompozisyonu arasında aklı bir ilişki vardır, Dolomitik mermerle dokanakta olan endoskarn normal mineraller dışında piroksen (salit ve fassait), magnetit ve phlogopit, kalaitik mermerlerle dokanakta olan kısımlarda İse serizlÜeime ve saussuritleşme görülür,

Exoskarnlar dört ayrı safhada oluşmuşlardır ve bu dört ayrı safhanın flakö-ldmyasal koşulları çofu yerde birbiri üzerine gelmiş gekildedir. Bu dört safha ve bunların kalsitlik mermerlerdeki özellikleri şöyledir,

I, Magnetit-granat-piroksen safhası,- O₂ ve CO₂ aktivitesi düşük, çözeltiler demirce zengin, basınç çok düşük ve sıcaklık 800-C, Mineral topluluğu, maifnetit, granat (andraditik), piroksen, anortit, epidot (Ps 33) ve kuvars.

6826 Bk\OÄ PEİWOL YASASININ BAZI MADDELERİNE BİR VEUŞAAJK YAPAN 3808 SAYILI YASA YÜRÜRLÜĞÜNE GİRİŞ

1954 tarihinde yürürlüğe giren ve bugüne kadar dört kez değiştirilen 6328 sayılı petrol yasa'nın bazı hükümlerini günün şartlarına uygun hale getirmek, arama şirketlerinin faaliyetlerini teşvik edici bazı garanti maddelerine yasa'da yer vermek, günün şartlarına ve bütün dünyada kabul ve tatbik edilen teamüllere uygun olarak Türkiye'nin petrol mevzuatını düzenlemek amacıyla Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 28.8.1983 tarihinde MOJK'ce kabul edilen 2808 sayılı yasa ile getirilen başlıca değişiklikler şunlardır:

— Petrol hakkı sahiplerine 1 Ocak 1980 tarihinden itibaren keşfettikleri petrol bahalarında ürettikleri ham petrol veya tabii gazın tamamı üzerinden %35'ünü (denizlerde %45'ini) yurt dışına ihraç edebilme olanağı sağlanmaktadır,

— Tabii gaz fiyatlarının saptanmasında uyulması gerekli esaslar açıklanmıştır ve kavuşturulmaktadır,

— Piyasa, ithal ve ihraç fiyattan ile ilgili yeni hükümler getirilmektedir,

— Petrol hakta sahibinin yurt dışına yaptığı ihraçattan elde ettiği dövizleri, transfer haklarından mahsubu ve petrol ameliyeleriyle ilgili hertürlü dövizli ödemelerde kullanabilmesi kabul edilmiştir,

— Petrol bulma ve işletme ruhsatnamesi alan petrol hakta sahiplerinin, ürettikleri petrolü taşıma veya taşıma, tasfiye etme veya ettirme hakları yeniden belirlenmiştir,

2, Epidot-amfibol safhası; birinci safhadan farklı olarak çözeltiler Al'ca zenginleşmeye başlamakta ve sıcaklık 450-500°C'dir. Mineral topluluğu, hematit, epidot (Ps 25), amfibol, sfen, kuvars ve az olarak granitik granat ve ortoMaz,

3, Epidot-klorit safhası; bu safhada çözeltiler Al'ca oldukça zenginleşmiş ve ısı < 400°C'dir, Mineral topluluğu, klorit, epidot (Ps<20), kuvars ve sülfürler,

4, Kaolen-muskovit safhası; çözeltiler silika ve suca zengin haldedirler. Isı 300-C'nin altındadır. Spinel, fassait-Diopsit ve phlogopit ile temsil edilmiş ve üçüncü safhada piroksen ve forsterit serpantinitleşmiştir, Petrolojik ve sıvı kapanım sonuçları birbirine oldukça güzel bir uyum göstermektedir

Sülfür minerallerinin parajenezleri ise; Pirotin-pirit, opak sfalerit-arsenopirit-kalkopirit-saydam. sfalerit-galena-kalkosin geclindedir. Sfaletli jeobarometresi P<0,5 kbar vermektedir ki bu sıvı kapanım gelişmelerini verdiğini basınca uymaktadır, "Minor element" jeotermometresi, pirotin jeotermometresi ve sıvı kapanımında ölçülen sıcaklıklardan daha yüksek sıcaklıklar vermiştir.

310 Sayfa, 2 Ek, 34 Şekil, 88 Çizelge, 70 Fotoğraf

— Devlet adına petrol ameliyelerini yapma hakkına sahip olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın bu hakkını bizzat olduğu gibi ortaklıklar vasıtasıyla da kullanabilmesine olanak sağlanmaktadır,

— Petrol hakkı sahiplerinden arama ve işletme sahaları için ahnan devlet hakkı arttırılarak günün koşullarına aydurlanmaktadır.

— Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın bir bölgede 16 adet olan arama ruhsatnamesi alma hakkı 12'ye indirilmektedir.

— Bugüne kadar petrol aramalarına jeolojik istikşaf niteliğindeki etüdüleriyle katılmış, bulunan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Petrol Yasası'nın kapsamından çıkarılmaktadır.

Özetleyecek olursak, yeni değişiklik yasa ile yerli ve yabancı özel şirketlerin faaliyetlerini teşvik edici nitelikte maddi olanaklar sağlanırken, yurdumuzdaki petrol arama faaliyetlerinin yükünü sınırlamış bulunan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın (TPAO) çalışma alanını kısıtlayacak bazı önlemler getirilmektedir. Ayrıca, petrol arama faaliyetlerine bilimsel araştıranan üe büyük katkılarda bulunmuş olan Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü (MTA) petrol yasa kapsamından çıkarılmaktadır.

Oysa

6326 sayılı yasa'da değişiklik yapmak amacıyla 1973 yılında çıkarılan 1702 sayılı yasa Us bir bölgede

16 adet arama ruhsatnamesi alabilen TFAO'nun bu hakkı, yeni yasa ile 12 ruhsatnameye indirilmekte, ayrıca, "TFAO'nun toplam ruhsat adedi petrol arama bölgesi sayısının 10 katan asamaz" hükmü de getirilmektedir. Bu durumda, MPAO'nim zahiren. İğ adet gibi görünen ruhsat alma, balda, doğal olarak tüm petrol bölgelerine yayılmış bulunan çalışmalarını nedeniyle gerçekte İO'a düşürülmektedir. TPAO'nun faaliyetlerini önemli ölçüde kısıtlayacak bu hükümlerite gerekgesi olarak ise "TPAO'nun galisma gücünü ve olanaklarını aşan oranda arama ruhsatnamesi alması ve dolayısıyla arama sahalarını kapayıcı bir uygulamaya yönelmesini önlemek" ifadesi kullanılmaktadır. Gerçek İse bunun tam tersidir. Çünkü, adı fegen uygulamanın, TPAO'ya def 11, yabancı şirketlere özgü bir davranış, olduğu ve f eğiştiren günümüze kadar uygulanageldiği çok iyi bilinmektedir,

19B4'ten sonra Türkiye'ye akın eden, fakat bir sūra sonra Türkiye'nin Ortadoğu ülkelerine benzer bir petrol potansiyeline sahip olmadığını anlayan yabancı petrol şirketleri, arama çalışmalarını durdurmalarına karşın arama ruhsatlarını uzun süreler ellerinde tutmuşlardır, gu anda bile yurdumuzda, elinde sondaj makinası dahi bulunmayan, araştırma yapar görünen ve petrolcülükle pek az yakınlığı bulunan kişilerin temsilciliğini yaptığı bazı yabancı şirketlerin elinde geniş alanlar kapsayan ruhsatnameler bulunmaktadır. Ayrıca, bu şirketler, bir bölgede 8 adet arama ruhsatı hakkına sahip olmalarına rağmen, gerektiğinde kendilerine baflı tampon şirketler aracılığıyla bir bölgede birden fazla arama hakkına (8'den fazla arama ruhsatnamesi hakkı) sahip ünmakta, böylece büyük avantaj elde etmektedirler.

TPAO, 2ÜQü aşkın teknik elemanı (jeoloji mühendisi, jeofizik mühendisi ve petrol mühendisi gibi) ve sahip olduğu 88 adet sondaj kulesi Ue Türkiye'de araştırma yapan en güçlü petrol kuruluşudur. Yasa ile f etirilen bu kısıtlama, Yurdumuzdaki petrol aramacılığının bütün yükünü sırtlamış bulunan bu kuruluşumuzu çok zor durumlara sokabilecek ve yakın gelecekte büyük bir potansiyelin atıl kalması sorununu gündeme getirecektir.

Kurulduğu yıldan beri, önceleri devlet adına tek başına petrol araştırmalarını yürüten, 19B4 yılından sonra İse- 6326 sayılı yasa'na 121. maddesinin I. fıkrasının kendisine tanıdığı "jeolojik istikşaf mahiyetindeki etüdü teri yapabilme" yetkisine dayanarak araştırmalarını sürdüren MTA Enstitüsü'nün, petrol aramalarındaki varlığı, kabul edilen 280S sayılı yeni yasa ile ortadan kaldırılmaktadır,

Ana görevi yurdumuzdaki her türlü yeraltı kayna-fim bulmak olan MTA Enstitüsü 1835 yılında çıkarılan 2804 sayılı yasa ile kurulmuş olup, İlk petrol aramalarını kurulduğu yıldan İtibaren Güneydoğu Anadolu, Adana ve Trakya bölgelerinde yapıma ve bu bölgelerin petrol yönünden önemli olabileceğini ortaya koymuştur. Ayrıntılı çalışmalarını Güneydoğu Anadolu'da yoğunlaştırarak, o zamanın sınırlı olanaklarıyla, Türkiye'de İlk defa üretime elverişli petrolü 1940 yılında Raman dağında bulmuştur. Daha sonra, 1950 yılında Garzan sahasını keşfetmiştir,

1954 yılında çıkarılan 6326 sayılı petrol yasası'na göre MTA Enstitüsü, petrolle ilgili teknik elemanlarını bütün teçhizat ve keyfettiği petrol sahalarını, uyuy yıl 6327 sayılı yasa'yla kurulan TPAO'na devretmiştir. Köyleco MTA, TPAO'nın kurulmasında, en büyük rolü oynamıştır.

1954 yılından hu yana Türkiye'deki petrol aramalarının yükünü büyük ölçüde TPAO üstlenmekle birlikte, MTA Enstitüsü (1326 sayılı petrol yasa'nın kendisine t. H indigi hakka, dayanarak, stral icralık istikşaf mahiyetindeki incelemeleri yapmıştır. Bu süre içinde, petrol şirketleri tararından ayrıntılı olarak ele alınmayan havzaların petrol potansiyellerini ortaya çıkarmayı hedef ulan jeolojik, jeofizik etüdiier ile sondajlı çalışmalarını tanırımı sınırlı olanaklarla, günümüze karim sürdürmüştür.

Bu kısıtlı olanaklarla günümüze kadar çalışılan havzalar şunlardır: Haymana-Fol atlı havzası, Muş havzası, Anlalya-Finike havzası, Malalya-Güvün havzası, Muş-Ağrı havzası, Sivas havzası, Tckmian-Karayazı havzası, Erzurum havzam, Erziriemi-Çayıllı havzası, Çankm-Çorum havzası, Kars havzası, Tunceli havzası, Sinop-Samsun havzası, Oölpazarı-İöyünük-Mudurnu (Orta Sakarya) havzası.

Yukarıda belirtilen havzalarda bugüne kadar toplam 140789 mW prospeksiyon, 81412 kine lik bir ulanın V25000 ölçekli jeolojik havi I: a alımı, 89249 m lik stratigra.uk kesit ölçümü, 82050 km* lik alanın gravimetrik etüdü yapılmış ve toplam 1542 km lik sismik profil alınmıştır. Bu etüdiierle: 40'a yakm petrol strüktürü saplanmış, olup, bunların bazıları üzerinde 1904 yılından bu yana toplam 48222 m lik (sığ ve derin olmak üzere) 24 adet sondaj yapılmıştır.

MTA Rnslilüsü petrol elüd ve aramalarında yıllardan beri çalışarak uzmanlık kazanmış, teknik eleman, Hondör ve işçi ile gerekli sondaj ve jeofizik ekipmanlarına sahiptir. Aşağıda, görülebileceği gibi bu rakamlar küçümsenniyecck bir potansiyeli göstermektedir.

I — İNSAN GÜCÜ : 40 jeoloji mühendisi, 49 jeofizik mühendisi, 14 sondaj mühendisi, 1 pilot, 1 kaptan, 45 yardımcı leknik eleman, 22 baş »öndür . sondöv, ISO kalifiye sondaj işçisi, 12 kalifiye jeofizik işçisi, 9 petrol jcolojisiyle ilgili laboratuvar İflisi,

H — EKİPMAN : a) 1 adet petrol jeolojki laboratuvarı (paleontolojik, sedimanUır, petrografik ana kaya ve porozite-permeabilite ölçümleri için gerekli ekipman)

b) Jeofizik ekipmanları: 1) 4 adet gravite cihazı (2 adet Lacosli, 2 adet W. Master cihazı ve ekipman)..

2) 1 adet komple kara sismik ekipmanı,

3) 1 adet proses merkezi (komple ümc.map sismik ikicin merkezi)

4) 1 adet komple interdata jeofizik işlem merkezi

5) 1 adet O.Ksna 402 uçağı ve komple havadan manyetik etüd ekipmanı

6) 2 adet torsiyon manyetometre cihazı ve ekipmanı

7) 1 adet komple derin rezistivite cihazı

8) 1 adet komple derin kuyu log cihazı

9) MTA Sismik-i gemisi (komple navigasyon» ..
»ismik, manyetik, gravite cihazı ve ekipmamıyla donatılmış)

c) Sondaj: 1 adet 3D-61 Sovyet malı, 4500 m kapasiteli, 1 adet BD-125 Sovyet malı, 3500 m kapasiteli, 1 adet BU-75 Sovyet-malı, 2500 m kapasiteli 1 adet 2DH-75A Romen' malı, 2500 m kapasiteli olmalı Üzere, ekipma.nla.nyla birlikte toplamı 4 adet derin sondaj kulesi mevcuttur.

Ayrıca, jeolojinin petrol dışındaki diğer dallarında çahgan birimlere ve bu birimler tarafından yıllardan be..

rt yapıma çalışmalarla kapanılmış bilgilere sahip olan MTA Enstitüsü, petrol aramalarında bu bilgileri de kul. lanabllm« durumunda olan güçlü vo entegre bir kuruluş niteliğindedir. , , -"

Petrol arama seferberliğinin yasal düzenlemelerle teşvik edilmek istendiği bu değişiklik yasasında, önemli bilimsel ve teknik güce sahip olan MTA Enstitüsü'nün bir kenara, atılmış olmasını üzüntüyü karşıladığımız bir talihsizlik olarak kabul etmekte ve bu durumun düzel, tilccoği umudunu taşımaktayız.

İKTİSADİ DEVLET TEŞEKKÜLLERİ.YE KAMU RÜBÜLİ.İ&ŞLABI YENDEN DÜZENLENİYOR

İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Ku. ruluşlarınm yeniden düzenlenmesi amacıyla, 17.6.1982 tarihli ve 2680 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, 11.4.1983 tarihindeki Bakanlar Kuulunca kararlaştırılan ve MOK'ce kabul edilerek 20.6.1983 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 00 sayılı kanun hükmündeki kararname ile;

İktisadi Devlet Tefekküllert ile Kamu İktisadi Kuruluşlarınm ve bunların müesseseli'loinin, bağlı ortaklıklarının kurulmasını, iştiraklerinin yapılmasını, özerk bir tarzda ve karma ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilmeleri,

İktisadi Devlet Teşekküllerinin ekonomik gereklere uygun olarak verimlilik ve karlılık ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve ulusal ekonomi ile uyum. içinde Qaligarak sermaye birikimine yardım etmelerini ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmaları,

Kamu İktisadi Kuruluşlarınm kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini, ekonomik ve sosyal gerek-

ler« uygun olarak verimlilik ilkesi doğrultusunda yür. rutnieleri amaglanmıştır,

Yürürlüğe giren bu karajAnıŞ. ilef;...T^gefckültee, Kamu İktisadi Kuruluşların, müşffseseler ve bağlı ortaklıkların orgaolarımm, karamamenia yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki ay içinde yeniden teşkil edilmeleri,

Ayrıca, Teşekküllerin, Kamu İktisadi Kuruluşlarının kuruluş kanunlarının müesseselerin kuruluşuna UİŞ. kin yönetim kurulu kararlarını bağ-lı ortaklıkların ana sözleşmelerinin, bu kanun hükmündeki kararnamede belirlenen esaslara göre en geç dört ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulması, kararnamede öngörülen personel kanunu yürürlüğe girinceye kadar mevcut hükümlerin uygulanmasına devam edileceği, geçiş dönemine iUşkin geçici maddeler ile belirtilmiştir.

Aşağıda; üyelerimizin büyük bir kısmının görev yapığı bazı kamu kuruluşlarının, yeni kararname kapsamına göre alacağı şekil görülmektedir.

İlgili Bakanlık : TC NEÇİCİ VE TAİİİ KAYNAKLAT UAKANUÖİ

		Bafl Ortaklıklar
Etlbank	<ol style="list-style-type: none"> 1, Bandırma Boraka ve Asit Fabrikaları İşletmesi Müessesesi 2. Fınıt KolcmaniL İşletmesi MüeSj 3. Krgäni Bakır istetmesi Müessesesi 4. Halıköy Maden İşletmesi Müessesesi 5. Keçiborlu Kükürtleri İşletmesi Müessesesi 6. Küre Kakırlj Prit İşletmesi Müessesesi 7. Murgul Jiakır isletmesi Müessesesi ; 8. Üeköprü Maden İşletmeleri Müessesesi 9. şark Kromları İşletmesi Müessesesi 10, Kırka Boraks İşletmesi Müessesesi 11, Antalya Elektro Metalürji Sanayii İşletmesi Müessesesi 12. SeyŞİgehir Alüminyum Tesisleri Müessesesi -	<ol style="list-style-type: none"> 1. Karadeniz Şakır İşletmeleri A.İ, 2. Çınko Kurgun Sanayii A.f. (ÇtNKUR)
Türfdye Kömür İşletmeleri Kurumu ;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Garp İKayitleri İtletmeftl Müessesesi %. Kömür Satıg ve Tevzi Müessesesi 3, Âlp^ut Dodurga Linyit İşletmeleri Müessesfisl . • • ',,,: 4. Dofu Linyitleri İmletmesi Müessesesi 5. Orta Anadolu Linyitleri tgetmesi Müessosesi 6, Ege Linyitleri İglelmesi Müessesesi 7. Çanakkale Linyitleri İşletmesi Müessesesi B. Sivas Kangal Linyitleri işletmesi Müessesesi 9. Bursa Linyitleri İşletmi'si Müessesesi 10. Bolu Linyit Kömür İglet nesi Müessesesi 11. Güneydoğu Linyitleri tqlutmesi Müessesesi 12, Af gin . Elbistan Linyitleri İgletmesi Müessesesi	
Türkiye Taşkömürü Kurumu	<ol style="list-style-type: none"> 1. KÖİJU Taşkömürü İşletme Müessesesi 2. Karadon Taşkömürü İşletme Müessesesi 3. Armutçuk Taşkömürü İşletme Müessesesi 4," Üzülmez Taşkömürü İşletme Müessesesi 5. Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi	
Türkiye Petrol Kurumu		<ol style="list-style-type: none"> 1. Türkiye Petrolleri A.O, (T.P.A.O.) 2. Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş, S, Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş, (BOTAŞ) 4, Petrol Ofisi A.Ş, 5. Deniz ifletmeeiMti ve Taakerellitt A.Ş. (DİTAŞ)

figM Bakanlık : SAKAYI VB TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

Totjokkiil	MUesseseler	Baflı Ortaklıklar
Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri Kurumu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Karabük Demir ve Çelik Pabrikalan Müessesesi 2. İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları Müesseseni 3. Divriği Madenleri Müesseseil 4. Hekimhan Madenleri Müessesesi 5. Attepe Madenleri Müessesesi	

Türkiye Çimento V&A Toprak
Sanayii Kurumu

1. Mİyos Ateş. Tuf lası Sanayi Müessesesi
  2. Yarımca Seramik Sanayii Müessesesi
  3. Bozöyük Seramis Sanayi Müessesesi
  4. Konya Krom Manyezit Tuf la Sanayi
- S. Yıldız Çini ve Porselen Sanayi Müessesesi

1. Türkiye, Çimento Sanayii
T.A.Ş., ...
2. Afyon Çimento Sanayii
A.Ş. ....
3. Ankara Çimento Sanayii
A.İ.,
4. Balıkesir Çimento Sanayii
A.Ş.
5. Kartm Ç.mento Sanayii
T.A.Ş.
6. Çorum Çimento Sanayii
T.A.Ş.
7. fllazığ Çimento Sunuyu
T.A.S.
8. Gaziantep Çimento Salayii
T.A.Ş.
- 9). Niğde Çimento Sanayii
T.A.Ş.
11. Trakya Çimento Sanayii
12. Adana Kağıt Torba
Sanayii T.A.Ş.
13. Kütahya Manyezit
İğletmelerl A.Ş. (KUMAŞ)

TÜRK MÜHENDİS VB MttMAÄ ODALARİ BİBLtOJ BİLfRKİŞİLİK İÜKSPEKLİK - HAKEMLİK V« TEKNİK »TOiAVIRLİK YÖNETMELİĞİ

6,1.1982 tarih ve 17566 sayılı Resmi öazete'de yayınlanıruj; 19.4.1983 tarih ve
İ8023 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelikle bazı maddeleri de

AMAÇ

Madde 1 — Türk Mühendis ve Münar Odâlârî Bir.
Üfl (TMMOB)'ne baflı Oda Üyelerinin, özel kesim ya
da kamu taaimindè özel istek ya da mahkeme kararı
lan üzerine yapacakları mühendislik ve mimarlık hiz-
metlerinin koşulları, ücretleri, ödeme biçimleri VB flİS-
kiler bu yönetmeikle belirlenir ve uygulanır.

Bu yönetmelikle, mühendlsUk vé mimarlık hianetle,
rtain nitelikli ve etkin bir şekilde yapılması, üyelerin
hak ve ücretlerinin korunması amaçlansr;

DAYANAK t

Madde % — Bu yönetmelik, 62S5 (730S) sayılı
TMMOB Yasasının %ftt, o maddesi hükümlerine dayanı-
larak çıkwtitaiiftii'.

-- KAPSAM :•

Madde 3 — Bu yönetmelik hükümleri, bilirkişilik,
ekapeflık, hakemlik ve teknik müfavirlik alanlarındaki
mühendislik ve mimarlık hizmetlerinde uygulanır.

Madde 4 — Bu yönetmelik kapsamında belirtilen
mühendislik ve mimaruR hizmetlerini, TMMOB ve baflı
Odalarınca tesMt edilen mühendis vs mimarlar yapmaya
yetkilidirler.

BÖLÜM ; 2

HİZMKTİN YÜBÜTÜMESİNDE UYULACAK JBİASİİAB •••";...••••• " "

Madde 5 — J-Şu yönetmeliğin mali hükümlerini
TMMOB yönetim kurulu her yıl yeniden düzenler ve
ilân eder. Odalar, kendilerine kargı sorumluluklarını
yerine getirmiş olan, tecrübeli ve uygun nitelikli üye-
leri arasından seçtiği bilirkişilik, eksperlik v« hakemlik
yapabilecek üyelerinin listesini hazırlayarak TMMOB'ne
gönderir vo TMMOB (ie.uel Sekreterliğı bu listeleri mü-
racaatlarda kullanmak üzere dosyalar ve bir örneğini
h<ç yıl Aralık ayı içerisinde valiliklere gönderil".

Madde 6 — Mahkemelerin özel, ihtiaaA gerektiren
konulardaki bilirkiğl, eksper ve hakem istekleri, ilgUi
ihtisas alanları dikkate alınarak, TMMOB Genel,Sek.
reterlif ince İlgili Oda Yönetim Kurulunun oluru alınarak
yerine getirilir.

BÖLÜM : 3

MALİ HÜKÜMLJSR

Madde 7 — BtLtRKtşlLtK :

Biliridfilik hizmeti, bilim, teknik ve ekonomik sa-
halarda belirtilen konulardan isteneni, mahallinde ya da
dosya üzerinde inceleme yaparate tiyat İâkdiri> kıymet,
nitelik, kusur ve durum tesbiti İçin rapor tanzimi ile
lüzum görülecek hallerde bunların dığmdafci hususların
tayin vé tesbitinin yapılmasıdır.

BiLfiwail..ÜCREİTİ :

a) H.M.U.K. (Hukuk Muhakemeleri^ UftlÜ Ka.
nunu), C.M.U.K. (Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu)

ve İstisnaî Yasası vb, gereğince mahkemelerde y*ıt da duruf malarda ücretler :

- Kaybettiği İŞ süresi için alacağı tazminat, .
- İnceleme ve yolculuk masrafları,

^ Çatırnaşıyla- Uygun ücreti dikkate alınarak hakim tarafından tesbit edilir,

b) Kamu, özel kuruluşlar ya da şahısların doğrudan blürklgUlk İstemlerinde :

1. Büroda dosya Üzerinden düzenlenen raporlarda, klfi başına her rapor- İçin en az 5.000,—• TL. ücret alınır.

V'.'-Ë, Arazide¹ ve If sahalarında düzenlenen raporlarda, arazide geçen hef ğtin İçin klgi başına 7.000,—. TL, ektonnwk Üzere, her v&igm için Wfl başına en az 5.000,— TL. ücret alınır.

S. Mahkemelerde .âgiWama yapüması halinde, her celse veya ek açıklama İsin en az 2.500, —TL ücret alınır. >

4. Raporların düzenlenmesinde, daktilo, kırtasiye, deney, teknik resim vb. masrafları aynea alınır,

5. Arazide ya da büroda bir defasında birden çok dosyanın İncelenmesi durumlarında 10 dosyaya kadar dosya başına en az 3.000,— TL. alınır. 10 . dosyadan fazlası için dosyH başına en az 1.500,— TL. ek ücret alınır.

Madde S — EKSPERLİK :

Mahallinde ya da dosya üzerinde gerekli inekleme-yi yaparak kıymet takdiri, fiyat tesbiti ve benzeileri ili' İlgili rapor tanzimi hizmetlerinin yapılmasıdır,

EKSPERLİK ÜCRETLERİ ;

Mt : İncelenen meta tutan
Çğ : Çalışılan gün sayısı
Es : Çalışan eksper sayısı
A : 108» yılı çin (5.000, - TL.)
olmak üzere :

a) 10.000.000,— TL.'na kadar :

$$Bs \times \text{Çğ} \times A \text{ jf } 2A \quad \begin{array}{l} \text{Mt} \\ 1000 \end{array}$$

b) 100.000.000, TL.'na kadar :

$$Es \times \text{Çğ} \times A + 3A + 6000 \quad \begin{array}{l} \text{Mt-} -10.000.000 \\ 2000 \end{array}$$

c) 500.000.000,— TL.'na kadar :

$$Es \times \text{Çğ} \times A, \text{ f. } 4A + 47.000 + \frac{\text{Mt} - 100.000.000}{8000} - - -$$

d) 1.000.000.000,— TL.'na kadar :

$$5A + 117.000 + \frac{\text{Mt} - 500.000.000}{4000}$$

$$e) 1.000.000.000,— TIJ, \text{ ve, daha yukarısı için : } \frac{\text{Mt} - \text{İ } 000.000.000}{5000}$$

formülleri ile »hesaplanır.

Madde 9 — HAKEMLÄ

H.M.U.K, Tahkim sözleşmesi gereğince taraflar a. rasındakl anlamazlıfın çözümündekl mühend' allk ve mimarlık hizmetidir,

HAKEMLİK ÜCRETLERİ :

Hakemlik ücretleri H.M.U.K.'nda belirtilen esaslara tabidir.

Madde 10 — TEKNİK MÜŞAVİRLİK :

Mühendislik ve mimarnk hizmetine ait hêrhangibtr konuda bilim ve tetaüfe uygun olarak hizmetin yapıl, masma fikren katkıda bulunulmasıdır,

MÜŞAVİRLİK ÜCRETLERİ :

İşin niteliği vo malî boyutları ile çalınma kojulları ve süresi dikkate alınarak TMMOB Genel Sekreterli-ğince tesbit edilir.

BOLÜM : 4

GENEL HÜKÜMLER i

Madde 11 — Bilirkişilik, eksperlik ve MiêMrk İibi hizmetlerde yol ve ikamet gibi zorunlu masraflar ay. rica ödenir. Raporlardaki eksikliklerin giderilmesi için verilecek ek raporlar jçln ayrıca Ücret ödenmez. Ancak; bu raporlar için lekrar mahalline gidilmesi halinde, zo. r-unlu giderler Ödenir.'

Madde 12 - Bilirkişilik ve hakemlik işlemleri. Birlik Genel Sekreterliğince izlunir. Bu hizmetler karşılığl alman ücretlerin yüzde 10'u bilirkişilik ve hakemlik yapan üyelerce TMMOB'n« ödenir.

Madde 13 - - Eksperlik ve teknik müşavirlik hijjmetlerlmİR, yapılan işin durumuna göre TMMOB Genel Sekreterliğince tahmin edilen ücretin '%40'ı avavıs olarak alınır. Tamamlanan iş>m' sonrasında kesinleşen ücrete göre avans tamamlanır ve bundan sonra rapor istem sahibine TMMOB Genel Sekreterliğince verilir. Ücretln yüzde 40'ı görevi tamamlayan üyeye, -vorlllr. Yüzde 40'ı ilgili Oda ya da Odalara verilir. Yüzde 20'si iso Birlik hissosl olarak alfkunur.

Madde 14 — 07*1 bilirkişilik istemleri Birlik Genel Sekreterliğince incelenir ve istem uygun görülürse; tek bir Odayı ilgilendiriyorsa ilgili Oda yönetim kuruluna, birden çok Odayı ilgilendiriyorsa Birlik yönetim kuruluna sevk edilir.

Madde 18 — Bu yönetmelik hükümlerim TMMOB yönetim kurulu yürütür., »t j ; , 'tj

.Madde JB -* Bu yBnetinèiK; Birlik jMMfüt liurulu-nun kabultt tarihinden İtibaren